

Protiklady ve vývoji lidstva

Druhá přednáška

Stuttgart. 7. března 1920

GA 197

Rozdílné vlohy asijského a evropského obyvatelstva a nutnost nového pochopení Krista.

Rudolf Steiner

Jedná se o to, jak zde bylo častěji řečeno, a především rozvedeno vždy opět z jiného hlediska, z vývojových dějin lidstva, jak to může duchovně-vědeckému bádání předstoupit před oči, jedná se o to, aby se pocítila vážnost současné doby, a z této vážnosti, lhostejno na jakém místě v životě stojíme, aby se jednalo.

Chtěl bych dnes opět přinést některé stavební kameny k budově, která nám může ve svém celku ukázat, jaké je duchovní rozpoložení současného lidstva a jak se musí z tohoto duchovního rozpoložení pracovat pro další pokrok lidstva. Vrátime se nejprve k něčemu, co je nám již ve svých hlavních rysech známo.

Víme, že současné lidstvo, civilizované lidstvo, je v podstatě pokračováním onoho lidstva, které se vyvíjelo před atlantickou katastrofou na atlantickém kontinentu, o němž jsme častěji hovořili, že se rozprostíral mezi dnešní Evropou. Afrikou a Amerikou na tom místě, kde je dnes Atlantický oceán. Víme, že pod vlivem atlantické katastrofy, již když se připravovala a jak potom probíhala, tehdejší lidstvo našeho Západu se pohybovalo nejprve na Východ, osídlilo Evropu a při dalším postupu Asii, a víme, že se vlastně současné evropské a asijské obyvatelstvo skládá z potomku starého obyvatelstva atlantického. Víme také, že se civilizace potom ubírala jistým způsobem opačnou cestou, že obsah civilizace, obsah kultury, který byl nejprve dosažen v Asii, byl přinesen lidstvem příchodem kolonizátoru do Evropy a že tu potom vycházel z různých center. Tak je, řekl bych, fyzický základ moderní civilizace, lidstvo Evropy a Asie, potomstvem starého atlantického obyvatelstva, které táhlo ze západu na východ, civilizace sama se ale potom pohybovala z východu na západ. Tyto dva směry putování se vlastně rozliší správně jen tehdy, vycházíme-li z duchovně-vědeckého bádání. Vnější anthropologie zamotává obě věci a neví, že to, co se přeneslo z Asie do Evropy, je

vlastně jen kultura, kdežto fyzický základ vděčí za svou existenci oněm stěhováním, která se rozprostírala ze západu na východ.

Ale člověk nikdy není bez vztahu ke svému místnímu základu života. Je v jisté spřízněnosti s tím, co je pod ním půda, co půda produkuje, jak se půda vyživá v klimatických poměrech a připravuje člověku místo k přebývání. Z toho můžete již usuzovat - co je ale plně potvrzeno duchovně-vědeckým bádáním - že ti lidé, kteří poatlantickým stěhováním přišli dále do Asie, se museli vyvíjet jinak než ti, kteří zůstali v Evropě. Triviálně lze říci: Evropská půda působila právě jinak na potomstvo Atlant'anů než půda asijská. A můžeme jistým způsobem uvést rozdíl mezi asijským obyvatelstvem a obyvatelstvem evropským. Tento rozdíl spočívá v tom, že skutečně právě v nejstarších dobách poatlantického civilizačního vývoje v 9., 8., 7., 6., předkřesťanském tisíciletí, a ještě také následujících tisíciletí, přijalo asijské obyvatelstvo jiným způsobem to, co vlastně plně vzešlo teprve od 15. století, jak jsem posledně naznačil, co se ale již připravovalo nejen v dřívějších staletích, nýbrž v tisíciletích: intelektuálnost, vlastní myšlení.

Tak jak toto myšlení známe dnes, tak jak dnes uznáváme lidský intelektualismus jako vnitřní sebeuplatnění duše, tak vyvstal ve své vlastní podobě teprve v nejnovější době. Ale celý vývoj, zejména poatlantický, je směřováním k tomuto intelektualismu. A tím významným je, že asijské poatlantické obyvatelstvo vše to, co můžeme označit za intelektualistické přijalo více s duševními elementy, takže zde, v tomto asijském obyvatelstvu, můžeme říci: Místní poměry predestinují toto obyvatelstvo zvláště k tomu pronikat duševno předstupni inteligence. To je tím nejpozoruhodnějším v asijské civilizaci, že se duševno jako takové stalo nástrojem pro přijímání inteligentního principu.

V Evropě, u lidí tam zastavších, tomu bylo jinak. Zde to bylo vysloveně tak, že tělesný vývoj, fyzická organizace, nejen že se později stala pravým nástrojem intelektualismu, nýbrž se vypracovala již tak, že tvořila podstatný rys tohoto evropského obyvatelstva, že se učinila zvláště způsobilá stát se nositelem inteligence. Chceme-li proto charakterizovat potomky nejčasnějších Atlant'anů, kterými jsme tehdy byli sami, tak musíme říci: Asiáté si na to zvykli myslet více duší, Evropané si zvykli na to myslet více tělem. To je také podstatný rozdíl mezi asijskou a evropskou civilizací. Chcete-li poukázat na radikální rozdíl mezi tím, co vystupuje jako inteligentní podstata ve Védách nebo ve filozofii Vedanty nebo jiných asijských duchovních proudech na rozdíl od podstaty evropské, tak si budete muset říci: Asiát myslí právě více duší, Evropan více tělesností.

A tak je tomu tak, že Asiát, protože pojal intelektuální rys jakožto vyšším lidský m bytostným článkem, dospěl mnohem dříve k vysokému stupni civilizace, ale civilizace více duševní, která měla ve své struktuře méně abstraktních pojmů, která ale dále nachází cestu vzhůru k duševně-duchovnímu obsahu světa pomocí lidského obsahu duševně-duchovního, aniž se uchyluje k abstraktním pojmům. Toto tvoří spirituální podstatu asijské civilizace, že je v podstatě civilizací duševní. Asiát nechal vysokou měrou svou tělesnost při svém myšlení nevyužítu, nesl své tělo jako pozemskou dráhu. To, co vytvářelo jeho duchovní život, to pěstoval v čistém duševnu. Neporozumíte celému zvláštnímu uzpůsobení asijské bytostné podstaty, když na ni nepohlížíte z tohoto hlediska. Evropan myslí stále víc a více tělesností. Proto také byl u něho více než u Asiáta položen základ ke kultuře, která může postavit do středu princip svobody. Asiát, kterému byla inteligence přisouzena v duševnu, byl ještě mnohem více uvnitř všeobecného světového organismu. Lidské tělo se přece zvláště

vyčleňuje z ostatního světového organismu, a používáme-li tohoto těla jako zvláštního nástroje intelektuálního života, stáváme se samostatnějšími, ale také svou samostatností více vázanými na tělo než Asiat, který vyvinul inteligenci uvnitř principu duševního a za to se stává méně samostatným.

Máme tedy rozprostřenu po Asii, čím více se blížíme ve vývoji lidstva době, která přinesla mystérium Golgoty, máme tu vysokou duševně-duchovní kulturu, která byla dokonce již překročila svůj vrchol, když nastalo mystérium Golgoty, která byla již opět v úpadku. Neboť neměli bychom se klamat o této věci. Evropskými pojmy nelze uchopit bez dalšího něco takového, co bylo vytvořeno duševně-duchovně v asijském světě jako vysoká kultura. A když se lidé myslící opravdu evropsky, to znamená lidé, kteří myslí zcela nástrojem těla, jako například Deussen, když se pouští do toho, aby asijskou kulturu přiblížili Evropanu, potom vznikne něco, co právě naprosto neodpovídá obsahu duševně-duchovní civilizaci Asie, nýbrž to vše, co tam žije, se přesazuje do evropanství. To se dokonce umožnilo takovými vlivy, že interpretace jistých indických duchovních proudů vyvolaly v Evropě senzační rozruch jako Garbcovy a, které neznamenaají nic jiného než zmatený překlad asijské duševně-duchovní bytostné podstaty pomocí evropského materialismu. Ve spisech tohoto druhu neexistuje právě ani stopa toho, čím byl duch starého asiatického. Je nutno na tyto věci dnes přísně poukázat, protože právě dnes, jak jsem se častěji zmiňoval, víra v autoritu dosáhla strašně vysokého stupně a nemáme vlastně již vůbec nic, co člověka podněcuje, aby pohlížel jako na něco platného na cokoli než na skutečnost, která přichází nějak z akademických kruhů. Samozřejmě neexistuje žádný skutečně vnitřní důvod pohlížet na Deussovu a Garbeovu znetvořenost asiatického jako na něco významnějšího než na zbloudilou víru v autoritu Evropy, která už není vůbec s to najít nějaké vnitřní důvody, která jen věří na základě zevní autority, že to či ono je správné. Nepomůže nic - i když to přináší nová nepřátelství - neříkat o těchto věcech pravdu, neboť vážnost doby naprosto žádá, aby se v jistých věcech nečinily žádné kompromisy, nýbrž aby se zcela vážně poukazovalo na pravdu.

Již když byla spirituální vysoká kultura Asie v jistém úpadku, padla do této vysoké kultury událost Golgoty. Tato událost - nelze to dosti často zdůrazňovat - byla zpočátku přijímána, chápána tím, co přinesla kultura asijská. Musíme skutečně rozlišovat mezi mystériem Golgoty jako pozemskou skutečností, mezi tím, co se událo na počátku našeho letopočtu v Přední Asii a mezi tím, co si lidé učinili o tomto mystériu Golgoty, jako představu. Evropa neměla v době, když se událo mystérium Golgoty, ještě žádnou možnost toto mystérium Golgoty plně pochopit, neboť to byla událost, kterou bylo možné chápat jen na základě duchovně-duševně. Evropská civilizace se ale rozšířila nástrojem materiálně-tělesným; pomocí toho, co bylo v Evropě vytvořeno jakožto materiálně-tělesná civilizace, nebylo ale možné bezprostředně pochopit tuto skutečnost, která se tu uskutečnila na počátku našeho letopočtu. Asijská civilizace však mohla nacházet představy z duchovně-duševního intelektuálního, aby tuto událost Golgoty chápala. A tak bylo to, co se událo v Palestině vlieto do představového světa Orientu. A jako takové to putovalo na západ přes Řecko do Itálie a jako tradice bylo to přeneseno do Evropy.

Nu člověk může zevně přijímat něco, co nemůže ještě vnitřně pojmut. Muže to zevně přijmout pomocí tradice, podáním, napsaným slovem. A tak obdržela Evropa nejprve vysvětlení mystéria Golgoty pomocí orientální tradice, to znamená, křesťanství se chápalo ve světle orientální duchovně-duševní moudrosti. Ta byla veliká v době, když se chápalo mystérium Golgoty a postavení Krista k celému pozemskému vývoji ještě gnosticky.

Moudrost se stále zmenšovala, když Evropané vměšovali svůj názor do tradice. Museli svůj svéráz, to znamená vázanost intelektuálního na tělesnost vměšovat do svého pojmání. A co se zvláště v Evropě ukazovalo, bylo to, že sice v dávných dobách bylo lidské tělo Evropanů vysokou měrou nástrojem pro jejich způsob elementárního intelektuálního. že ale toto tělo pozvolna odumíralo. A vlastně je tělesný vývoj evropského lidstva až do 15. století, a ještě do naší doby, odumíráním hmotného těla. Naše hmotné tělo se stává stále hustším a kostnatějším. To nelze dokázat zevní anatomií a fyziologií, ale je tomu tak. Nemáme již toto tělo vnitřně živoucí, jaké je ještě měli lidé 1., 3., dokonce 10., 11., století. Máme dnes evropské tělo, které je vůči tomuto starému, vnitřně živoucímu tělu zkostnatělé, ochablé. Proto stála na jedné straně tradice počítající s asijskou duchovní duševností, která zachovávala církevní vyznání víry, a na straně druhé stále víc a více evropské tělo, kterému bylo cizí a stále cizejší to, co přišlo z Asie, a které také postupně již nemohlo přijímat, co z Asie přišlo.

A nyní vystupovala stále víc a více do popředí od poloviny 15. století pod vlivem zkostnatělého evropského života ta skutečnost, že stará tradice byla uchováвана v konfesních společenstvích jen ještě podle zevního frázovitého doslovného znění. Po staletí byla ještě tradice tak živoucí, že se nebralo mnoho ohledu na evangelium, ale že se lidé přidržovali života. Vlivem odumírajícího evropského těla se lidé shledávali potom nucenými říci: Tradici chceme odvrhnout, chceme věřit jen ještě Slovu, Slovu, které je psáno. Lidé totiž věří, že prý mají to Slovo, i když mají špatný překlad toho Slova. A tak se pozvolna dospělo k tomu, aniž se to chce připustit, že lidé měli vlastně již jen zevní slupku starého Slova, které v sobě obsahovalo zvěst o mystériu Golgoty v rouchu orientální duchovně-duševní moudrosti.

Tuto orientální duchovně-duševní moudrost chápou málo ti, kteří dnes často evangelia interpretují nebo překládají, chápou ji málo, téměř vůbec ne. Stojíme dnes před nutností pojímat mystérium Golgoty nově, ale nemůžeme je pojmout, když nevyjdeme v Evropě nad to, co nám dává již odumírající evropské tělo. Musíme dospět k pojmání duchovního světa duchovně-vědeckým vývojem, nezávisle na tomto těle. A všechna spása budoucnosti závisí na tom, abychom dospěli k takovému pojmání duchovního světa, které je nezávislé na tělesnosti, které přímo směřuje k duchovnu. Bude se muset odlišovat od toho, co má v sobě orientální duchovně-duševní kultura. Tato orientální duchovně-duševní kultura přicházela vývojem člověka k němu jakoby sama. Evropan novější doby si ji musí vydobýt. Musí pěstovat duchovní vědu. Musí zařídit veřejnou výchovu od nejnižšího stupně tak, že se duchovní věda neprovozuje teoreticky, ale tato vplývá do celého počínání, zejména výuky a výchovy, že duchovní věda vplývá také do vyšší výuky, že tato duchovní věda žije ve všem, co je umění, literatura atd.. čím je v tomto ohledu veřejný duchovní život. A tato evropská kultura musí pečovat o to, aby byla duchovní věda pěstována jako taková. Co potom vyrostě z této duchovní vědy? Vyrostě nové pochopení mystéria Golgoty. A bude se muset říci: To jsou dávné doby, v nichž se interpretovalo mystérium Golgoty podle orientální duchovně-duševní moudrosti, a živoucí nová moudrost musí mystérium Golgoty pojímat novým způsobem.

V nejednom ohledu jsme hovořili o těchto věcech častěji. ale musejí naši duši uchopit ze všech stran. Je nutné, abychom do svého citění přijímali vážnost, která nás skutečně pronikne vzhledem, že je nezbytné nové porozumění mystériu Golgoty. A tu máme před sebou vždy něco, co činí, řekl bych, vážnost právě pro střeoevropské obyvatelstvo něčím ještě nesmlouvavějším a přísnějším.

Pohlížíme-li s hlubším porozuměním na to, čím se stal duchovní život v druhé polovině 18. století, v první polovině 19. století právě ve Střední Evropě, tak budete muset říci: Zde bylo, přestože samozřejmě i obyvatelstvo této Střední Evropy mělo těla, která byla již v odumírání, zde bylo přece ještě tak mnoho živoucího, že se toto obyvatelstvo Střední Evropy mohlo pozvednout vzhůru k živoucnosti světa idejí, jak toho nebylo vlastně dosaženo nikdy předtím ve vývoji lidstva. Neexistuje žádné takové pozvednutí člověka k abstraktním pojmům, ale zároveň tak, že když žijeme v těchto abstraktních pojmech, nežijeme v něčem mrtvém, nýbrž v něčem živoucím, jak toho bylo dosaženo například goetheanismem nebo idealistickými německými filozofy-. To jinak ve vývoji lidstva neexistuje. To je také v jistém ohledu vrchol, který si musíme jen opravdu zcela ujasnit. Dnešní lidstvo nechce již nic vědět o tom, jak - abychom jednou vzali jednoho ducha z řady goetheanistu - jak se člověk jako Schelling, často jsem to líčil, pohybuje ve sféře abstraktních pojmu, a přece, ač hovoří v abstraktních pojmech, pohybuje se živoucně v tomto světě abstraktních pojmů tak, jak jinak jen někdo, kdo mluví o jídle a pití. Také u Fichteho tomu tak bylo. Tato schopnost sestupování do sféry pojmů a idejí v živoucnosti před nás předstupuje v této oblasti lidského vývoje zcela živoucně. Proto existuje skutečně pro toto středoevropské obyvatelstvo přece něco zcela zvláštního v celé souvislosti novějšího lidstva. U tohoto středoevropského obyvatelstva existuje skutečně to, že svým zvláštním svérázem, který byl vlastně v druhé polovině 19. století zaplaven něčím jiným, muze nejspíše uchopit poslání moderního lidstva, totiž vstoupit opět do duchovnosti. Proto je tak strašně bolestné cítit, že dnes ve Střední Evropě existuje tak ospalá lidská bytost, která v jistém smyslu chodí po hrobech Lessinga, Goetha, Herdera a Schellinga a sama spatřuje svůj úkol v duševním spánku. Neboť skutečně v opětném navázání na to, co tito duchové napsali a mysleli, ale nikoli zevním způsobem, nýbrž v opětném navázání na ducha, z něhož psali, by spočívalo to, co by mohlo Evropu přivést do výše. Evropa nemůže být přivedena do výše, když jsou v jejích kostelech bezmyšlenkovitě papouškována nepochopená slova evangelií. Evropa může být vynesena do výše jen tehdy, když se hledá pojímání duchovních svčtu v dalším rozvíjení toho, o co usiloval takový Herder, takový Goethe a jiní. Ale z toho se v současnosti téměř nic nepozoruje. Je to již smutné znamení doby, že například v kulturní společnosti, která vlastní něco takového jako Fichteho „Určení člověka“. jako Schellingův „Bruno“, jako Schillerovy „Estetické dopisy“, a mohl bych vám ještě mnoho věcí vyjmenovat, že v takovém kulturním společenství mohlo vzniknout úsilí, které se obrátilo k směšným povrchním amerikanismům takového Ralfa Waldo Trineho a k podobným jiným. Máme zde daleko něco vyššího, necháme to spát a obrácíme se k něčemu jinému.

A čím více pronikáme do vlastní duchovní oblasti, tím silněji se projevuje to, že se v životě dnešního lidstva vyjevuje něco nového. Středoevropan je málo chápán Západoevropanem, Západoevropan je málo chápán Středoevropanem také již v obyčejném životě. Ale to se tak nepozoruje. Lidé se domnívají, že si rozumějí. Nepozorují, že to, co jeden říká, jde mimo toho druhého. Nechci hovořit o vzájemném nepochopení Američanu a Evropanu, nýbrž o vzájemném nepochopení Středoevropanu a Západoevropanu. V těchto věcech lze zažít také pozoruhodné věci.

Vypravoval jsem vám také posledně5, když jsem zde byl, že pomlouvačný systém se neodehrává jen zde v Německu, nýbrž také mimo hranice Německa. Vypravoval jsem vám o Ferriéreovi, který v belgicko-švýcarském časopisu rozšiřoval zvláštní báhorku, když líčil, že je prý o mně všeobecně známo, že jsem prý byl Rasputincem Viléma 11. a podstatně jsem prý

prispěl ke všem těm špatným radám, které byly Vilému II. v té strašné době dávány. Namítl jsem nyní, donucen touto pomluvou, která se rozšířila zejména ve francouzském Švýcarsku, odpovědět v té formě tak, že jsem tu pravdu, o kterou se zde jedná, sepsal v holé skutečnosti: že jsem tehdejšího císaře viděl zběžně z dálky, že jsem nikdy s ním nepromluvil ani slovo, že jsem také nikdy nevyhledal, byť jen zprostředkované spojení. A tuto holou skutečnost jsem napsal v dopise panu Dr. Boosovi, který potom ze své strany podal Ferrièreovi nutné odmítnutí. Toto bylo v onom časopise přijato a hned byla také otištěna odpověď. Tato odpověď má asi tento obsah: Vidí se prý na tomto příkladě opět velký rozdíl mezi latinským duchem a duchem germánským. Germánský duch prý bere vše tak seriózně: „Moji čtenáři“, tak píše Ferrière, „se ale nedali oklamat; shledali již, že to, co jsem napsal, je míněné jako plaisanterie (žertování) a nikoli jako mechanceté (zlovolnost). Ostatně konstatuji, že lze učinit zkušenost, že také tehdy, když slyšíme něco o lidech, o nichž se domníváme, že bychom jim mohli věřit, i když se ta zvěst velmi rozšířila, nemůže to přece být pravda. Zaznamenal jsem to.“ Atd...

To byla elegantní odpověď, kterou „latinský duch“ mohl dát s plaisanterii o seriózním duchu germánském. Vystupují-li ještě takové věci, potom můžeme být přece ještě spokojeni, ale ty zůstávají velmi často nepozorovány.

Ale ještě významněji vystupují tyto věci právě v oblasti hlubšího pojmání světa zde, kde tyto věci zasahují do vědy iniciace, do vědy zasvěcení a do všeho toho, co s tím souvisí. A zde v této oblasti je vskutku již nutno, abychom se jednou dotkli těchto věcí, jichž dotknout se pokládají ovšem četní lidé ještě dnes za mimořádně nebezpečné. A tak bych chtěl k vám dnes hovořit o skutečnosti, o které se právě podle mínění zejména západních zástupců zasvěcovací vědy nemá hovořit.

Můžete vždy znovu slyšet od západních zástupců zasvěcovací vědy, že prý je dnes vlastně zcela nemožné, aby někdo rozšiřoval zasvěcovací vědu, kterou sám poznal z vlastní iniciativy. Proto vždy shledáte, že když skutečně zasvěcenci Západu líčí veřejnými spisy zasvěcovací vědu, že odmítají vědět ze své zkušenosti něco o věcech, které sdělují. Jako typickou skutečnost shledáte, že někdo sděluje věci, které jsou naprosto zasvěcovací vědou, zvláště se objevují takové věci v Americe, zde se potom k tomu učiní předmluva, to náleží jednoduše k technice zacházení s celou věcí, a v předmluvě se říká: Je samozřejmé, že tyto věci nemám ze sebe, neboť kdybych je měl ze sebe, tak bych je nesděloval. - Jestliže se poohlédnete, najdete u velkého počtu dokumentu právě zasvěcovací vědy Západu takovéto věci. A vynoří-li se potom otázka, proč se takto postupuje, potom dostanete jistou odpověď, která je v jistých hranicích naprosto případná pro západní zasvěcovací vědu. Tu se vám řekne: Ten, kdo se přímo bezprostředně něco z duchovního světa dovídá, kdo tedy zná tajemství duchovního světa, ten přece nemůže druhému říkat, že je zná z vlastní zkušenosti - tak bude znít zpravidla doslovně odpověď - neboť prozradí-li, že má z vlastní bezprostřední zkušenosti poznatky zasvěcení, tak se dává doživotně do závislosti tomu, komu své tajemství prozrazuje.

Tento názor, který je založen v podstatě západní zasvěcovací vědy, vede k tomu, že se hovoří v západních iniciačních společnostech zcela vnějším způsobem o všem, co se týká zasvěcení, že naprosto chodí mezi západními lidmi zasvěcenci, o nichž žádný člověk neví, že jsou to zasvěcenci. Tento názor, který musí být v novější době překonán, ten nemůže platit ve Střední Evropě, a právě duch, který by měl být ve Střední Evropě, musí proti tomuto názoru

bojovat. A sice musí tento středoevropský duch proti tomuto názoru bojovat tím, že učí novým duchovním způsobem, výše charakterizovaným, chápat mystérium Golgoty, učí se chápat život s Kristovou bytostí.

Zde spočívá důležité tajemství. V západních zemích je tomu dnes s obvyklou iniciační vědou ještě namnoze tak, že stojí daleko od křesťanství; jinak by nepoužívala Theosofická společnost s vyloučením křesťanství nebo s karikovaným křesťanstvím čistě orientální, indické moudrosti, předkřesťanské moudrosti jako něčeho nového. To je zvláštnost této západní iniciační vědy, že ten, kdo je tam zasvěcen, má ze svého zasvěcení něco jen tehdy, když má alespoň jednoho žáka, který opakuje jeho představy. To pak je vůbec k ničemu mít iniciační vědu jen pro sebe samého... Jako kdybyste, pohlížejíce dopředu, nepostřehli svými očima žádný předmět, tak nepostřehnete své vlastní duchovní pojmy, když můžete jako západní zasvěcenec pohlížet na opakování svých představ u někoho jiného. V nejrůznější formě se to již naznačuje, ale lidé to správně nepoznávají. Vskutku, je-li tomu tak, potom platí, že ten, kdo druhému prozrazuje, že je sám zasvěcencem, dostává se na doživotí do moci toho druhého, neboť ten druhý může mu tuto službu odříci a může říci: Nebudu opakovat tvé představy. Pod tímto principem vzniká jistá závislost. To náleží v podstatě k charakteristickým vlastnostem oné iniciační vědy, o níž jsem vám často vyprávěl z jiných hledisek jako o vládnoucí iniciační vědě Západu.

Existuje proti této závislosti na přívržencích jen jediné: Mít společenství s Kristem, který se skutečně nachází od mystéria Golgoty na Zemi. Ale neexistuje v současnosti žádná jiná cesta, jak sdělovat bezprostředně iniciační vědu, než když jsme ve společenství s Kristem. Jiná cesta neexistuje. A proto bude muset skutečná iniciační věda novější doby hledat toto společenství s Kristem. Kdyby nemohla být nalezena tato iniciační věda, nemohli bychom pokročit v sociálním poznání kupředu. Neboť s tím, co nepochází ze zasvěcení, nelze dnes již vyvíjet žádné sociální myšlení. Ale toto sociální myšlení právě potřebujeme. A kdyby se z pouhé západní iniciační vědy zrodil sociální systém, tak by musel spočívat na tom, že by tato iniciační věda sama byla až do širokých oblastí dolu - jisté vyšší oblasti nemohou být dnes lidem sdělovány, protože je k tomu nutná příprava - že by byla uchováвана v tajnosti. Ale s tímto způsobem uchovávaní tajnosti není a priori slučitelný princip rovnosti všech lidí, o který stále víc a více usiluje novější evropské lidstvo, vůbec lidstvo moderní, civilizované. Z toho vidíte, že právě zde, kde nacházíme iniciační moudrost, zasahuje do toho kolosální rozdíl mezi založením středoevropských lidí a založením lidí západních. Mnohem více se stává tento rozdíl zřetelným, když se jedná o iniciační moudrost, než když se jedná o to, když lidé v současné době jdou jeden mimo druhého bez vzájemného pochopení a domnívají se, že se může lidstvo uvést do abstraktní jednotné formy. To se nemůže. Lidstvo je diferencované a diferenciací se zvláště ukazuje, když se vniká do hlubin iniciační vědy. S tímto tématem se skutečně narazilo na něco významného a pokládám již za nutné podat jednotlivá další vysvětlení k tomuto tématu během své další zdejší přítomnosti. - V oblasti skutečného duchovního poznání nelze počítat s hudlařením, nepořádností, s nevážností vůči pravdě. To právě jednoduše nejde. Je zapotřebí opravdovosti.